

Uit genealogische literatuur was mij bekend dat 150 jaar na de ontdekking van een vondeling, door naarstig onderzoek zijn ouders waren gevonden². Dit stimuleerde mij verder te zoeken in de Amsterdamse archieven.

Het raadsel van de afstamming

Op donderdag 2 april 1789, 's avonds om half negen, werd op de Amsterdamse Prinsengracht, tegenover het Aalmoezeniersweeshuis op de stoep van de heer Weijlandt, een ongeveer elf weken oud jongetje gevonden. Op hem trof men een briefje aan, waarop aan de ene zijde stond: *Gedoopt door den dominee Mentès 14 januari 1789*, op de andere zijde: *De juffrou Johanna* en direct hieronder: *Capitijn Cuperus*.

De summiere gegevens op het briefje waren voor het weeshuis voldoende om de vondeling onder de naam Johannus Cuperus in het innameregister op te nemen³.

Wat is nu de betekenis van de tekst op het briefje? Betekent het dat Johannus de zoon was van een zekere kapitein Cuperus en een vrouw met de naam Johanna? En werd hij op 14 januari 1789 door een predikant Mentès gedoopt?

Amsterdam kende inderdaad een predikant Mentès⁴. Deze doopte in de Zuijderkerk op 14 januari 1789 acht kinderen, waaronder twee jongens. Het ene jongetje was Johan Christiaan Josep, zoon van Jan Niele en Christiana Sophia Boumers. Het andere jongetje was Nicolaas Thomas, zoon van Thomas van de Berg en Johanna Muijs. Geen van deze namen lijkt veel op die van het briefje. Of zou deze predikant Mentès Johannus thuis hebben gedoopt – wat wel meer gebeurde – en vergat hij dit in het doopboek te vermelden?

De elf weken oude Johannus Cuperus vond in ieder geval een veilig thuis in het Aalmoezeniersweeshuis. Direct al werd hij uitbesteed bij de min Elisabeth Bas⁵ op de Bloemgracht in de Parsersgang, ook wel Bastaardgang genoemd⁶. Hij bleef vijf jaar bij haar op kosten van het weeshuis⁷. Op 12 mei 1794 werd hij geplaatst in het (klein) Kinderhuis⁸ om vervolgens op 7-jarige leeftijd, op 9 mei 1796 over te gaan naar de afdeling Groot(kinder)huis⁹.

Op 20 november 1797 werd de acht jaar oude Johannus met vijftien andere jongens en met 16 meisjes door het Aalmoezeniersweeshuis uitbesteed naar Enschede om te worden ondergebracht bij pleeggezinnen. Op de lijst met namen van deze kinderen komt Johannus voor onder registratienummer 1408 (hetzelfde nummer waaronder hij in het Groothuis te boek stond¹⁰), maar zijn naam luidt Casparus Cuperus.

Johannus kwam terecht in het gezin van Roelof Lansing en Janna Scholten¹¹, in de Achterstraat, de latere Stadsgravenstraat. De 'Commissie van toezicht over de Aalmoezenierswezen te Enschede' registreerde het wel en wee van de kinderen¹². Op 8 maart 1806 werd geregistreerd dat Casparus Cuperus met onbekende bestemming uit zijn kosthuis was verdwenen. Het register wordt in 1808 afgesloten en bij nummer 1408 is vermeld dat Casparus Casparie (lees Johannus Cuperus!) langdurig absent is. Waar hij zich bevindt, is niet bekend.

Enkele jaren later blijkt hij zich als wever te hebben gevestigd in Noordwolde. Op 26-jarige leeftijd trouwt hij aldaar in 1815 met Jantien Alts, ook wel Johanna Leemstra of Jantje Leenburg genoemd. Voor dit huwelijk kreeg hij op verzoek formeel toestemming van de regent van het weeshuis. Bij de toestemming werd een extract uit het innameregister gevoegd¹³.